

Heljä Franssila, viestintäpäällikkö, Frame Contemporary Art Finland
7.7.2016

Raportti matka-apurahan käytöstä

European Diploma -opinnot ja suunnitelma verkkotaidejulkaisujen ajatushautomosta

Käytin Viestinnän tutkimussäätiöltä saamani matka-apurahan kattaakseni European Diploma for Culture Project Management -opintojeni viimeisen opintojakson matkakustannuksia Delfoissa Kreikassa 4.–9.6.2016. Reilun vuoden kestäneiden opintojen aikaisemmat opiskelujaksot olivat 16.–24.5.2015 Gdanskissa, Puolassa ja 11.–20.10.2015 Ljubljanassa, Sloveniassa. Kulttuurialan johtajille tarkoitettun ammatillisen tutkinnon järjestäjä on Brysselissä toimiva, Euroopan neuvoston tukema Marcel Hicter Fondation.

Opinnot koostuivat erityisesti kulttuuripoliittikkaa, kulttuurialan organisaatioiden johtamista, luovien alojen rahoitusta ja yleisöjen kehittämistä käsitelleistä luennoista ja seminaarityöskentelystä sekä tutustumisesta kunkin kohdekaupungin kulttuurikenttään ja -toimijoihin.

VTS:n kannalta kiinnostavinta on opintoihini kuulunut lopputyö, jonka esittelin Kreikassa ja jossa tein projektisuunnitelman Euroopan laajuisen taidekirjoittajien, kriitikoiden ja verkkotaidejulkaisujen välisen verkoston, eräänlaisen ajatushautomon, perustamisesta.

Aihe valikoitui sekä omista että työnantajani intresseistä käsin. Työskentelen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa nykytaiteen tiedotuskeskuksessa Frame Contemporary Art Finlandissa, jonka tehtävänä on kansainvälistää ja vahvistaa suomalaista nykytaidetta. Framella on omaa julkaisutoimintaa, jonka puitteissa olemme pohtineet muun muassa mahdollisuuksiamme tuottaa journalistisesti toimitettuja verkkoartikkeleita suomalaisesta nykytaiteesta kansainväliselle yleisölle – suomalaisesta nykytaiteesta ja taiteilijoista ei nimittäin juurikaan ole saatavissa tietoa englanniksi. Olen toiminut jo pitkään kulttuurin ja kirjoittamisen rajapinnassa, ja minua kiinnostaa, miten taiteesta voisi kertoa yhä ymmärrettävämmiin ja kiinnostavampiin verkossa sekä muissa digitaalisissa ympäristöissä.

Työni lähtökohtina olivat sekä taidekritiikin kriisi länsimaissa että uusien taidejulkaisujen nousu verkossa. Oletin, etteivät uudet verkkomediat ole millään tavoin nousseet korvaamaan sanomalehtien vähiin leikattuja kulttuurisivuja mitä tulee esimerkiksi lukijamääriin tai kannattaviin liiketoimintamalleihin. Opinnäytetyössäni tutkin edellytyksiä perustaa verkosto, joka auttaisi jäseniään kehittämään verkkojulkaisujensa sisältöjä, yleisöjä ja rahoitusmalleja.

Tein lopputyötäni varten taustaselvityksen, jota varten haastattelin kahdeksaa eurooppalaista toimittajaa: kriitikko **Reet Varblanea** (SIRP, Viro), kriitikko **Maarin Ektermannia** (Artishok, Viro), päätoimittaja **Andreas Trossekia** (Kunst.ee, Viro), toimittaja **Piret Karroa** (Müürileht, Viro), toimittaja **Kadri Karroa** (Eesti Ekspress, Viro), kriitikko **Rosa Kuosmasta** (EDIT, Suomi), päätoimittaja **Giulia Bortoluzia** (Juliet Art Magazine, Italia) ja **Agnese Čivleā** (Arterritory.com, Latvia). Suuri virolaisten toimittajien määrä johtui opintoihin kuuluneesta itsenäisestä opintomatkasta, jonka tein Tallinnaan syyskuussa 2015. Vertasin haastattelemani toimittajien näkemyksiä kahden yhdysvaltalaisen (artnet News, Temporary Art Review) ja yhden kanadalaisen verkkojulkaisun (Momus) päätoimittajien **Benjamin Genocchion**, **Sky Gooddenin**, **James McAnallyn** ja **Sarrita Hunnin** ajatuksiin julkaisujensa lähtökohdista, yleisöistä ja sisällöistä (vertailu perustui Genocchion, Gooddenin, McAnallyn ja Hunnin laajaan haastatteluun artnet Newsissä 2015).

Haastattelujeni perusteella oletukseni osuivat pitkälle oikeaan: eurooppalaisia verkkojulkaisuja toimitetaan pitkälti vapaaehtoisvoimin, niillä ei ole riittävää rahoitusta eikä toimittajakunnilla ole osaamista tai monissa tapauksissa edes halua kehittää julkaisujensa rahoitusta kestäväälle pohjalle. Vahvuuksia sen sijaan ovat kunnianhimoiset sisällöt ja uudenlaiset tavat kirjoittaa taiteesta. Tästä esimerkkinä on tallinnalainen Artishok Biennale, taidekriitikoiden festivaali, jossa nuorilta taiteilijoilta syntyi joka päivä yksi uusi teos, josta kriitikot kirjoittivat joka päivän yhden kritiikin. Latvialainen Arterritory.com taas julkaisee haastattelusarjaa eurooppalaisista taidekeräilijöistä nostamalla valokeilaan taidekentällä yhä suuremmissa vallassa olevia mutta usein pimettiin jääviä toimijoita. Suomalainen EDIT puolestaan on blogialustalla toimiva julkaisu, joka pystyy tarttumaan todella nopeasti ajankohtaisiin ilmiöihin nykytaidekentällä.

Haastattelemani toimittajia yhdistää ehdoton halu pysyä itsenäisinä ja olla vaarantamatta julkaisujensa riippumattomuutta. Esimerkiksi mainontaan rahoituskeinona suhtaudutaan epäillen. Moni haluaa rahoittaa toimintaansa perinteisin apurahoin. Arterritory.comia tukee anonymi mesenaatti, mikä mahdollistaa vähäiset panostuksen ilmoitustulojen hankintaan. Tekstien laatu on toimittajille tärkeämpää kuin resurssit tai – yllättävää kyllä – lukijat. Suuria lukijamääriä tärkeämpää on saavuttaa juuri ”oikeat” lukijat eli nykytaidetta seuraavat ammattilaisyleisöt. Toisin sanoen toimittajat valitsevat mieluummin pysymisen marginaalissa kuin laajempien yleisöjen tavoittelun.

Taustaselvitykseni myötä kävi ilmi, että olin virheellisesti oletanut eurooppalaisten verkkotaidelehtien haluavan toimia ammattimaisemmin kuin ne tällä hetkellä toimivat. Verkkojulkaisun toimittaminen on monelle toimittajalle vakava harrastus, jota tehdään päätyön ohella. Haastattelemani toimittajat eivät nähneet tärkeänä seurata amerikkalaisten taideverkkolehtien esimerkkiä, mikä tarkoittaisi julkaisu toiminnan ammattimaistamista ja laajentamista sekä erityisesti itsenäisen rahoitusmallin rakentamista.

Uskon, että luonnostelemani verkosto voisi toteutuessaan todella vahvistaa toisistaan erillään toimivia tekijöitä ja nopeuttaa näiden itsenäisten julkaisujen kehittymistä

digitaalisessa ympäristössä nykyistä vaikuttavammiksi. Verkoston jäsenten itsensä keskusteltavaksi ja päätettäväksi jää tietenkin, millainen agenda verkostolle luodaan. Taustaselvitykseni osoitti itselleni hieman harmillisestikin, että omat kiinnostuksenkohteeni (ennen kaikkea yleisöjen ja rahoituksen kasvattaminen) ovat melko kaukana muiden toimijoiden intresseistä. Verkoston käynnistämisen sijaan minun täytyykin ensimmäisenä hyödyntää lopputyössä keräämääni tietoa Framen julkaisutoiminnassa, ja tämä toki onkin minulle hyvin motivoiva suunta.